

PROJECTNOTA

Oeverstabilisatie en aanleg waterkering t.h.v. de Hogelandweg te Wichelen langsheen de Boven-Zeeschelde

1 PROJECTBESCHRIJVING

1.1 Probleemstelling

Langsheen de rechteroever van de Boven-Zeeschelde in Wichelen doen zich belangrijke stabiliteitsproblemen voor. Deze problemen zijn in essentie te herleiden tot de aanwezigheid van een slappe kleilaag in de ondergrond, geologisch gekend als het Lid van Merelbeke. Deze laag heeft lage ongeroerde schuifweerstandskarakteristieken en bijzonder lage geroerde of residuele schuifweerstandskarakteristieken (de resterende schuifweerstand nadat de laag reeds in beweging gekomen is). Er is een omvangrijk glijvlak ontstaan op de rechteroever, dat bovenaan tot midden in de straat 'Hogelandweg' loopt en onderaan tot in de bedding van de Schelde. Dit glijvlak (een enorme grondwig) strekt zich uit over ca. 200 meter volgens de as van de Hogelandweg, en 50 m haaks op de as. Indien deze grondwig niet gestabiliseerd wordt, dreigt de hele wig uiteindelijk in de Schelde te glijden. Dit veroorzaakt risico's voor de gebruikers van de Hogelandweg, de scheepvaart op de Schelde en alle infrastructuur, gebouwen en omwonenden in de onmiddellijke omgeving.

De Vlaamse Waterweg nv heeft tevens de opdracht om in deze zone een waterkering te realiseren op +8.00 m TAW om de veiligheid tegen overstromingen in overeenstemming te brengen met het geactualiseerde Sigmaplan zoals beslist door de Vlaamse Regering op 22 juli 2005.

1.2 Oplossing

In het verleden stonden in de instabiele zone tussen de Hogelandweg en de Boven-Zeeschelde woningen. Deze zijn inmiddels allemaal verworven door De Vlaamse Waterweg nv (of haar rechtsvoorgangers) en afgebroken. De Vlaamse Waterweg nv wil m.b.v. moderne stabilisatietechnieken de instabiliteitsproblemen definitief oplossen. Concreet wordt hier – omwille van de diepe ligging van het Lid van Merelbeke – geopteerd voor een grondverbetering d.m.v. soilmixpanelen. Deze panelen vormen een grondverbetering en zorgen er zo voor dat er meer schuifweerstand wordt toegevoegd in de glijvlakken, wat zorgt voor een verhoging van de globale veiligheid t.a.v. afglijding. De verbetering met panelen loodrecht op de as van de rivier heeft als bijkomend voordeel dat de grondwaterstroming naar de Schelde niet wordt verstoord. De soilmixpanelen hebben een breedte van 55 cm, een lengte van 25 à 30 meter en een diepte van 14 meter. De hart-op-hartafstand tussen twee wanden is 5 meter. Aldus worden de percelen tussen de Hogelandweg en de Schelde quasi volledig in beslag genomen voor de aanleg van deze panelen. Vooraleer de soilmixpanelen geplaatst kunnen worden zal er een tijdelijk steunberm aangelegd worden in de Schelde om het glijvlak te stabiliseren tijdens de uitvoering; en zal de volledige projectzone afgegraven worden tot op

een diepte die varieert van 0,5 m langs de Schelde tot 4 m langs de Hogelandweg. Er zal een tijdelijke werfpiste aangelegd worden om het terrein berijdbaar te maken voor de soilmixmachine. Na het wegnemen van de steunberm zal de oever afgewerkt worden met oeververdediging.

In een tweede uitvoeringsfase zal De Vlaamse Waterweg nv in uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaplan in deze zone een waterkering realiseren op +8.00 m TAW. De waterkering zal bestaan uit een dijktaalud. Bovenop deze waterkering komt een jaagpad ter beheer van de infrastructuur en om het recreatief medegebruik door zwakke weggebruikers te bevorderen.

1.3 Doelstelling van algemeen nut van de onteigening en de onteigening als middel – Noodzaak van de onteigening

1.3.1 Doelstelling van algemeen nut

Gelet op de beslissing van de Vlaamse Regering van 24 mei 2001, alsook de bekrachtiging ervan op 24 mei 2002, tot opname van enkele gebieden als speciale beschermingszone in uitvoering van de Europese Richtlijn 92/43/EEG, meer bepaald ‘tot vaststelling van de gebieden die in uitvoering van artikel 4, lid 1, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna aan de Europese Commissie zijn voorgesteld als speciale beschermingszones’, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 augustus 2002, onder code BE2300006;

Gelet op de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 december 2004 inzake de besluitvorming voor de “Langetermijnvisie Schelde-estuarium - Ontwikkelingsschets 2010” en de algemene visie op en aanpak van het geactualiseerde Sigmaplan;

Gelet op de resolutie van het Vlaams Parlement van 26 januari 2005 betreffende de besluitvorming rond de uitvoering van het project Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium;

Gelet op de beslissing van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005 houdende de goedkeuring van het Geactualiseerd Sigmaplan, voor wat betreft de Schelde en de Durme, ter beheersing van overstromingsrisico's en het behalen van de natuurdoelstellingen in het Zeescheldebekken, instandhoudingsdoelstellingen en flankerende maatregelen voor landbouw en plattelandsrecreatie;

Gelet op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen opgenomen in de resolutie van 25 september 2015 die door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd goedgekeurd, waarmee de lidstaten dringende maatregelen nemen om de klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden;

Overwegende dat de geplande werken kaderen in de tenuitvoerlegging van het Geactualiseerde Sigmaplan, zoals hieronder verder zal worden uiteengezet.

Overwegende dat het Geactualiseerde Sigmaplan tracht tegemoet te komen aan het opvoeren van het reeds bereikte veiligheidsniveau van het Sigmaplan en dat de realisatie van het Geactualiseerde Sigmaplan de fysische integriteit van de burger moet beschermen; dat het plan gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek; dat het plan het risico op overstromingen, onder meer ten gevolge van de zeespiegelrijzing, met 75% vermindert; dat economische en maatschappelijke schade als gevolg van overstromingen groot is en het Sigmaplan dan ook een dwingend groot openbaar belang heeft;

Overwegende dat het Geactualiseerde Sigmaplan melding maakt van het meest wenselijk alternatief (MWeA) waarbij voor de Zeeschelde onder meer werd besloten tot het inrichten van overstromingsgebieden

in combinatie met o.a. lokale dijkverhogingen die een duurzaam en robuust Schelde-estuarium met zich meebrengen;

Overwegende dat de Ontwikkelingsschets 2010 niet enkel uitspraken doet over de realisatie van veiligheidsprojecten op Vlaams grondgebied, maar ook over de wijze waarop de pijler “natuurlijkheid” van de Lange Termijnvisie voor het Schelde-estuarium op parallelle wijze met de pijler “veiligheid” vorm dient te krijgen;

Overwegende dat het Geactualiseerd Sigmaplan verder ook gestalte geeft aan een aantal Europese verplichtingen in verband met natuurherstel aan de Schelde en haar tijgebonden zijrivieren en dat de artikelen 2.12, 3.1, 6.1 en 6.2 van de Europese Habitatrichtlijn het Vlaams Gewest nopen tot de instandhouding van aanzienlijke delen van het Schelde-estuarium en dat hieraan dwingende ecologische eisen zijn gekoppeld inzake natuurontwikkeling en de verbetering van de ecologische basiskwaliteit en dat de voormelde ingrepen ook hieraan tegemoet komen;

Overwegende dat de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 december 2004, een dwingende timing oplegt voor de uitvoering;

Overwegende dat de werken aldus kaderen in een dwingend openbaar doel meer bepaald het vrijwaren van de bevolking tegen overstromingen;

Overwegende dat artikel 5, §1 van het decreet van 2 april 2004 De Vlaamse Waterweg nv de mogelijkheid geeft om alle activiteiten te verrichten die rechtstreeks of onrechtstreeks kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van haar maatschappelijk doel.

Overwegende dat onder het doel onder meer volgende taken worden begrepen: de aankoop respectievelijk verkoop van gronden in het Vlaamse Gewest die nodig, respectievelijk niet nodig zijn voor de infrastructuur, het bedienen en exploiteren van de waterwegen en de waterbeheersing alsook de bouw, het onderhoud, de inrichting en de voorziening van waterweginfrastructuur zoals onder meer oevers, kaaien, waterkeringen, dijken, gecontroleerde overstromingsgebieden en jaagpaden.

Overwegende dat De Vlaamse Waterweg nv de waterwegen beheert en ontwikkelt als een krachtig netwerk dat bijdraagt aan de economie, de welvaart en de leefbaarheid van Vlaanderen.

Overwegende dat er zich stabiliteitsproblemen voordoen langsheen de rechteroever van de Boven-Zeeschelde in Wichelen door de aanwezigheid van een slappe kleilaag in de ondergrond.

Overwegende dat een omvangrijk glijvlak ontstaan is op de rechteroever dat zich bovenaan uitstrekt tot midden in de straat Hogelandweg en onderaan tot in de bedding van de Schelde.

Overwegende dat een verdere afschuiving een risico vormt voor de gebruikers van de Hogelandweg, de scheepvaart en alle infrastructuur, gebouwen en omwonenden in de onmiddellijke omgeving.

Overwegende dat een adequaat onderhoud van de waterkeringen van groot belang is voor de duurzaamheid van de investering in de integrale veiligheid langsheen het Scheldebekken.

Overwegende dat de hoofddoelstelling van het project het garanderen betreft van de veiligheid tegen overstromingen vanuit de Zeeschelde en de veiligheid tegen afglijden van de grondmassa die in beweging is.

Overwegende dat het in het licht van al het voormelde, inzonderheid omwille van de onderlinge samenhang ervan, aldus onmiskenbaar vast staat dat het onteigeningsdoel van algemeen nut is;

1.3.2 Noodzaak van het onteigeningsdoel

Overwegende dat de noodzaak van het onteigeningsdoel evident aanwezig is.

Overwegende immers dat door de uit te voeren werken de eigendomsrechten in casu niet louter beperkt worden maar dat ze quasi ontnomen worden door volledige inlijving ervan, zodat na afweging van belangen, het mede omwille van het complexe en ingrijpende karakter van de werken aangewezen is de eigenaar onmiddellijk te vergoeden door middel van onteigening;

Overwegende dat de verwerving van het onroerend goed aldus een noodzakelijke stap uitmaakt om de vooropgestelde werken ter voorkoming van verdere afschuiving en overstromingen effectief te kunnen uitvoeren en dat zulks bezwaarlijk in handen van de burger kan worden gegeven;

Overwegende dat een verzoek tot zelfrealisatie is uitgesloten overeenkomstig artikel 24, § 4 van het Vlaams Onteigeningsdecreet;

Overwegende dat de noodzaak van het onteigeningsdoel dus wel degelijk aanwezig is.

1.3.3 Onteigening als middel

Overwegende dat het onteigeningsplan **C4/9496-01** aanduidt welk onroerend goed noodzakelijk dient te worden verworven om het project te kunnen realiseren.

Overwegende dat het te onteigenen onroerend goed noodzakelijk is om de soilmixpanelen te plaatsen ter stabilisatie van de oever en om de Sigmawaterkering te realiseren.

Overwegende dat de beschikbare ruimte heden onvoldoende is om de vooropgestelde doelstellingen te kunnen realiseren. Hierdoor zal zo nodig ruimte gecreëerd moeten worden.

Overwegende dat door de uit te voeren werken de eigendomsrechten in casu niet louter worden beperkt, maar ze quasi worden ontnomen door volledige inlijving ervan in het openbaar domein, zodat na afweging van belangen, het mede omwille van het complexe en ingrijpende karakter van de werken aangewezen is de eigenaar onmiddellijk te vergoeden door middel van onteigening.

Overwegende dat de verwerving van het onroerend goed aldus een noodzakelijke stap uitmaakt om de vooropgestelde werken effectief te kunnen uitvoeren hetwelk bezwaarlijk in handen van de burger kan worden gegeven.

Overwegende dat het noodzakelijk is voor de exploitatie, het beheer en de verdere instandhouding van de infrastructuur dat het te verwerven onroerend goed opgenomen worden in het openbaar domein.

Overwegende dat een verzoek tot zelfrealisatie derhalve uitgesloten is overeenkomstig artikel 24, § 4 van het Vlaams Onteigeningsdecreet.

Overwegende dat intussen meerdere onderhandelingspogingen zijn gevoerd met de eigenaar tot het bekomen van een minnelijke verwerving van de betrokken percelen.

Overwegende dat de onteigeningsnoodzaak dus wel degelijk aanwezig is.

1.3.4 Noodzaak voor wat betreft het voorwerp van de onteigening

Overwegende dat verschillende scenario's en alternatieven werden onderzocht doch dat de weerhouden uitvoeringsvariant als meest positief naar voren kwam om de onteigeningsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Gedurende het studietraject werden door De Vlaamse Waterweg verschillende uitvoeringsalternatieven onderzocht met het oog op de uitwerking van het project.

In theorie zou het glijvlak gestabiliseerd kunnen worden door tegengewicht aan te brengen in de Boven-Zeeschelde. Dat is echter onmogelijk te verzoenen met de functie van de Boven-Zeeschelde als bevaarbare waterweg. De geometrische ruimte hiertoe ontbreekt. Bovendien zou een definitieve wijziging van de bathymetrie van de Schelde significante effecten genereren tot ver buiten de projectzone op vlak van hydrologie, hydraulica, geomorfologie en ecologie.

Het glijvlak kan realistisch gezien enkel gestabiliseerd worden door een ingreep aan landzijde.

Overwegende dat gelet op bovenstaande de onteigeningsnoodzaak dus wel degelijk aanwezig is.

2 PROJECTPLAN

Zie plan in bijlage bij deze projectnota.

3 REALISATIETERMIJNEN, REALISATIEVOORWAARDEN EN BEHEERSMODALITEITEN

3.1 Vooraf

Overeenkomstig artikel 24 §4 van het Vlaams Onteigeningsdecreet van 24 februari 2017 worden alle weg-, spoorweg-, haven- en waterweginfrastructuur en de daarmee onlosmakelijk samenhangende ingrepen uitgesloten van het recht om een verzoek tot zelfrealisatie in te dienen. Het is in het algemeen belang dat de overheid deze zelf ontwikkelt zodat de vermelding van realisatietermijnen, -voorwaarden en beheersmodaliteiten voornamelijk van belang zijn voor de Vlaamse Waterweg nv als onteigenende overheid.

Niettegenstaande het voorgaande zullen in wat volgt de wijze waarop en de termijn waarbinnen de doelstelling van algemeen nut gerealiseerd en in voorkomend geval in stand moet gehouden worden kort worden toegelicht.

3.2 Realisatietermijnen

De indicatieve uitvoeringstermijn voor dit project bedraagt 2 jaar. De start van de werken is voorzien begin 2026. De werken worden in twee fases achtereenvolgens uitgevoerd in onderstaande volgorde:

- Fase 1: stabilisatie
 - Aanbrengen tijdelijke steunberm vanop water
 - Afgraven terrein en aanleg werfpiste ten behoeve van de soilmixmachine
 - Aanbrengen soilmixwanden
 - Verwijderen tijdelijke steunberm vanop water
 - Herprofilieren talud en terrein, aanbrengen oeververdediging

- Fase 2: aanleg Sigmadijk en jaagpad

3.3 Realisatievoorwaarden van de werken

Niet van toepassing, een verzoek tot zelfrealisatie is uitgesloten overeenkomstig artikel 24, § 4 van het Vlaams Onteigeningsdecreet.

3.4 Beheersmodaliteiten van het openbaar domein

Het dijklichaam zal door de bestemming een openbaar karakter krijgen. Het jaagpad op de dijk zal toegankelijk zijn voor dienstverkeer, alsook voor fietsers en wandelaars. De Vlaamse Waterweg nv zal instaan voor het beheer van de aangelegde infrastructuur.

Bijlagen:

- Projectplan
- Besluit Vlaamse Regering van 22 juli 2005 inzake het geactualiseerd Sigmoidplan
- Besluit Vlaamse Regering van 24 mei 2002 vaststelling speciale beschermingszones
- Besluit Vlaamse Regering van 17 december 2004 besluitvorming Langetermijnvisie Schelde-estuarium – Ontwikkelingsschets 2010

De bovenstaande documenten zullen publiek beschikbaar zijn via volgende link
www.vlaamsewaterweg.be/openbare-onderzoeken.